

נערך ע"י הרב מרדכי ציון – דף קסג

וידאו בלוג של הרב שליט"א: www.maale.org.il

מי שמעוניין לקבל פרפראות לשבת שהן שו"ת סמ"ס נא לשלוח מייל חזרה.

נפגשים עם מו"ר הרב שלמה אבינר שליט"א סביב פרשת השבוע:

פרשת כי תשא

http://www.meirtv.co.il/site/content_idx.asp?recommender=3700&idx=12920&cat_id=4005

פורים קטן

[שיחה בישיבה בארוחת צהריים]

פורים קטן הוא הסימן האחרון ב"שלחן ערוך" (אורח חיים ס' תרצז). יש דיון האם צריך סעודה גדולה או קטנה, והרמ"א אומר שצריך סעודה קטנה "וטוב לב משתה תמיד" (משלי ט"ו, ט"ו). האם "משתה תמיד" הוא האידיאל של התורה? האם זו המטרה? בספר "שערי תשובה" מובא בשם הר"י שלא מדובר פה על משתה בבחינה גשמית, אלא על משתה בבחינה רוחנית.

ההגהה הראשונה של הרמ"א על ה"שולחן ארוך" מתחילה בפסוק: "שויתי ד' לנגדי תמיד" (תהילים טז, ח). כלומר, תמיד צריך דבקות בד', אהבת ד'. הרמ"א מסיים בפסוק: "וטוב לב משתה תמיד". כלומר, אדם שעוסק בתורה ועבודת ד' שמח תמיד.

כתוב במגילת רות (ג, ז): "ויאכל בעז וישת וייטב לבו". על המילים "ויטב לבו" אומר רש"י שהכוונה לדברי תורה. כך גם חז"ל אומרים במסכת שבת (סג, ב) ש-"ויטיבך לבך" שייך לתלמוד תורה. אם כן, ודאי אין הכוונה בפורים להגיע למצב של הוללות ופריצות.

פעם רבנו הרב צבי יהודה יצא באמצע סעודת פורים. התלמידים הלכו אחריו ושאלו: "מה קרה?" ענה להם: "גם בפורים צריך יראת שמים!" כך גם התבטא הג"ר שלמה זלמן אוירבך בערב פורים ואמר: "בסימן האחרון של שו"ע חלק 'אורח חיים', חותם הרמ"א את דבריו בפסוק 'וטוב לב משתה תמיד', אך ללא המקרא שמביא הרמ"א בריש 'אורח חיים' - 'שויתי ד' לנגדי תמיד', לא ניתן לקיים את הפסוק שהביא בסוף. אם כן, גם בזמן שמחת פורים צריך האדם לזכור את רוממות ד' ויראתו" (ע"פ "חכו ממתקים" ח"א עמ' של-שלא).

"וטוב לב משתה תמיד" הכוונה שירות ותשבחות, דברי תורה ומשתה. עוד אמרו בפרקי אבות (ג, ג): "שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא שנאמר (יחזקאל מא, כב): 'וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ד'". שנזכה לשמחה אמיתית "וטוב לב משתה תמיד".

האם התורה מיעדת לנשים שוויון או אפליה

יש השואלים האם איש ואישה שווים לפי התורה? הרי אנו רואים שגברים מצווים בלימוד תורה ובמצוות, לעומת האישה שפטורה מלימוד תורה וממצוות עשה שהזמן גרמן? לכאורה, מצב זה גורם שבאופן טבעי האיש תופס מקום מרכזי בעבודת ד'.

כבר בתחילת התורה כתוב בפירוש שהינם שווים: "ויברא אלוהים את האדם בצלמו בצלם אלוהים ברא אותו, זכר ונקבה ברא אותם" (בראשית א כז). "זה ספר תולדות האדם ביום ברא אלוהים אדם בדמות אלוהים עשה אותו. זכר ונקבה בראם, ויברך אותם, ויקרא את שמם אדם ביום הבראם" (שם ה א-ב). שניהם בצלם אלוהים. ודאי, יש כל מיני הבדלים בין איש לבין אישה אך הם חיוורים לעומת השמש הגדולה של צלם אלוהים.

מהו צלם אלוהים? לפי הרמב"ם זהו השכל (מורה נבוכים א א). כמובן, לאו דווקא השכל הנצרך לאיזו עבודה טכנית לבדו, אלא בעיקר השכל שמסוגל להשיג עניינים מוסריים רוחניים אלוהיים. בסיום ספר 'מורה נבוכים' (ג נב) שמשמש פתיחה ל'שולחן ערוך' (או"ח א א), הרמב"ם מדריך אותנו להתייחס בחרדת קודש לשכל שלנו שהוא החלק האלוהי שבנו, השפע האלוהי המחבר אותנו אל ריבונו-של-עולם.

איש ואישה ניחנים בשכל באותה מידה. כמובן, ייתכנו הבדלים לכאן או לכאן, אך אלו פרטים. מצד אחד, דעתן של הנשים קלה מזו של האנשים (שבת לג), וזה מפני שגם כוח הרגש מעורב בשכלן, ומצד שני יש לאישה בינה יתרה מזו של האיש (נידה מה ב), והסיבה לכך היא שכוח הרגש מעורב בשכל שלה. מעניין! לאותה תכונה יש גם מעלות וגם חסרונות! אכן, כך הוא בעולמו של הקדוש-ברוך-הוא.

על-כל-פנים האישה ניחנה בשכל כמו האיש, היא מסוגלת לחשוב, לברר עניינים עמוקים, עניינים מוסריים, חינוכיים, רוחניים; היא בעלת מצפון ויכולה לטפס גבוה גבוה עם הנבואה. בתנ"ך מצויינים בשמם ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות (מגילה יד א). אבל סך הכל היו שישים ריבוא נביאים ושישים ריבוא נביאות (שיר השירים רבה). אם-כן, למה לא נצטוו נשים על לימוד תורה ומצוות עשה שהזמן גרמן? המהר"ל מפראג מסביר שריבונו-של-עולם הטביע אותם בטבע האישה ולפיכך אין צורך בציווי (דרוש על התורה). הוא מוכיח שלאישה יש תשוקה גדולה יותר מלאיש לתורה, לכן פקודה מפורשת מיותרת, ועדיף להשאיר את הדבר להחלטתה ולשיקולה.

דוגמה חריפה לכך היא מצוות פרייה ורבייה. למרבה הפלא אישה פטורה, וכל אישה שואלת את בעלה בתמיהה הכיצד יצליח להוליד בלי אשתו! אחד מגדולי הדור הקודם,

רבי מאיר שמחה מדווינסק, מוסר על כך שתי תשובות סותרות לכאורה אבל בעצם משלימות (משך חכמה בראשית ט א).

תשובה א: התורה אינה מטילה על אדם דבר שעלול להיות מעבר ליכולתו. הרי הריון ולידה אינם תמיד דבר קל. הם פעמים רבות כרוכים בייסורים כבפסוק המפורש: "בעצב תלדי בנים". מצווה היא דבר רציני ומוחלט שאינו תלוי בשיקול של כל אחד! לכן ריבוננו-של-עולם לא הכריח את האישה ללדת.

תשובה ב: לאישה יש תשוקה עצומה ללדת ואין צורך לכפות עליה מצוות פרייה ורבייה. זו תשוקה עד מוות. אפילו רחל אמנו, עם כל ענקיותה הרוחנית, אמרה אל יעקב: "הבה לי בנים, ואם אין, מתה אנכי" (בראשית ל א). כאשר ילדה את בנימין בהקשותה ללדת אמרה לה המילדת: "אל תיראי גם זה לך בן" (שם יז). היא לא היתה מוטרדת שמא תמות, אלא רק מגורלו של התינוק. לפי תשובה א' אי-אפשר לצוות, ולפי תשובה ב' אין צורך לצוות. אכן שתי התשובות משלימות. במקום ציווי בא טבע. נוצר אצל כל אישה שיווי משקל בין הקושי שבלידה לבין התשוקה של הלידה, והיא מנווטת דרכה במישרים, בעזרת בינתה, אותו שכל שמהול ברגש. כן לגבי כל המצוות שהזמן גרמן ולימוד תורה שעלולים להכביד מאוד על האישה שטרודה בתפקידיה האימהיים, מעין העוסק במצווה פטור מן המצווה. ומנגד זה, טבעה האלוהי מושך אותה בכוח פנימי גדול אל עבודת ד'. כך היא נעשית לאמה נאמנה לד' בצורה מרבית כפי יכולתה.

תודה חן חן ליעקב אמסלם על ההגהה ולאברהם סיידמן על ההקלדה.

ישיבת עטרת ירושלים ע"ר ת"ד 1076 ירושלים 91009 טל. 02-6284101 פקס. 02-6261528
www.ateret.org.il להרשמה לקבלת ההודעות יש לשלוח מייל: mororly@bezeqint.net

